

УДК: 334.012.63:005.35:37.014.5:502.131.1

Цалко Т.Р., к.е.н., доцент,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ БІЗНЕС-ОСВІТИ

Стале підприємництво та соціальна відповідальність сьогодні формують нову парадигму розвитку підприємницької освіти, яка виходить за межі традиційного економічного підходу, орієнтованого виключно на максимізацію прибутку, та інтегрує екологічні, соціальні й управлінські (ESG) принципи у систему підготовки майбутніх підприємців. Умови глобальної економічної нестабільності, посилення кліматичних викликів, трансформація ринку праці під впливом цифровізації та зростання суспільного запиту на етичне ведення бізнесу зумовлюють необхідність переосмислення змісту підприємницької освіти як інструменту формування відповідального економічного мислення. У цьому контексті стале підприємництво розглядається як модель економічної діяльності, що поєднує інноваційність, конкурентоспроможність та соціальну відповідальність, забезпечуючи довгострокову стійкість бізнес-систем і позитивний вплив на суспільство. Підприємницька освіта нового покоління має бути орієнтована на формування комплексу компетентностей, що включають системне мислення, здатність до оцінювання соціально-економічних і екологічних наслідків бізнес-рішень, навички управління сталими бізнес-моделями, а також розвиток етичного лідерства. Особливого значення набуває інтеграція концепції соціальної відповідальності бізнесу в освітній процес, що передбачає формування у здобувачів освіти розуміння взаємозв'язку між економічною ефективністю підприємства та його впливом на суспільство і довкілля. У цьому аспекті важливою є імплементація практико-орієнтованих методів навчання, таких як кейс-методи, бізнес-симуляції, проєктне навчання та взаємодія з реальним бізнес-середовищем, що дозволяє формувати у студентів здатність приймати управлінські рішення в умовах невизначеності та обмежених ресурсів.

З економічної точки зору стале підприємництво виступає драйвером інноваційного розвитку та довгострокової конкурентоспроможності економіки. Підприємства, що впроваджують принципи соціальної відповідальності,

демонструють вищий рівень інвестиційної привабливості, зниження репутаційних ризиків та підвищення лояльності споживачів, що в сукупності формує додану економічну вартість. Водночас підприємницька освіта, орієнтована на сталий розвиток, сприяє формуванню людського капіталу нового типу, здатного створювати інноваційні бізнес-моделі, що враховують принципи циркулярної економіки, енергоефективності та ресурсозбереження. Особливу роль у трансформації підприємницької освіти відіграє цифровізація, яка забезпечує доступ до глобальних освітніх ресурсів, розвиток онлайн-екосистем навчання та використання цифрових інструментів для моделювання бізнес-процесів. Це дозволяє значно підвищити гнучкість освітніх програм та адаптувати їх до швидко змінюваних умов ринку. Крім того, інтеграція міждисциплінарного підходу забезпечує поєднання економічних знань із соціологією, екологією, правом та технологічними дисциплінами, що формує цілісне розуміння принципів сталого розвитку в підприємницькій діяльності. Аналітичний розгляд дозволяє зробити висновок, що стале підприємництво та соціальна відповідальність є не лише етичним вибором бізнесу, але й стратегічною умовою його довгострокового розвитку. Підприємницька освіта, яка інтегрує ці принципи, стає ключовим інструментом формування нового покоління підприємців, здатних діяти в умовах глобальних викликів, забезпечуючи баланс між економічною ефективністю, соціальною справедливістю та екологічною безпекою. Таким чином, нові горизонти підприємницької освіти визначаються переходом від класичної моделі бізнес-орієнтованого навчання до моделі сталого, відповідального та інноваційного підприємництва, що є основою довгострокового розвитку сучасної економіки.

Важливим доповненням до зазначеного є те, що трансформація підприємницької освіти в напрямі сталого розвитку потребує також переосмислення ролі закладів вищої освіти як активних учасників формування екосистеми відповідального бізнесу. Університети поступово переходять від моделі передачі знань до моделі генерації інновацій та соціально-економічних змін, виступаючи платформами для розвитку підприємницьких ініціатив, стартап-екосистем та інкубаційних програм. У цьому контексті особливого значення набуває партнерство між освітою, бізнесом і державою, яке забезпечує синергію ресурсів та створює умови для практичної реалізації концепцій сталого підприємництва. Крім того, сучасна підприємницька освіта дедалі більше орієнтується на розвиток так званих *soft skills* і *green skills*, які стають критично важливими для формування конкурентоспроможного фахівця. До них належать навички комунікації, командної взаємодії, емоційного інтелекту, креативного

мислення, а також екологічної свідомості та здатності оцінювати вплив бізнес-діяльності на довкілля. Формування цих компетентностей дозволяє забезпечити не лише професійну, але й соціальну зрілість майбутніх підприємців, що є ключовою умовою реалізації принципів сталого розвитку. Слід також відзначити, що цифрова трансформація економіки створює нові можливості для розвитку сталого підприємництва, зокрема через впровадження платформних бізнес-моделей, штучного інтелекту, великих даних та технологій автоматизації. Ці інструменти дозволяють підвищити ефективність використання ресурсів, зменшити екологічне навантаження та оптимізувати управлінські процеси. Водночас вони формують нові виклики для підприємницької освіти, пов'язані з необхідністю швидкого оновлення змісту навчальних програм та інтеграції цифрових компетентностей у всі освітні компоненти.

У підсумку можна констатувати, що подальший розвиток сталого підприємництва безпосередньо залежить від якості підприємницької освіти та її здатності адаптуватися до глобальних трансформацій. Формування системного бачення взаємозв'язку між економічними, соціальними та екологічними аспектами діяльності стає визначальним чинником підготовки нового покоління підприємців. Це, у свою чергу, забезпечує не лише розвиток окремих бізнес-структур, але й сприяє формуванню стійкої, інклюзивної та інноваційної економічної системи, орієнтованої на довгостроковий суспільний добробут.

Література

1. Цалко Т. Р. Формування компетентностей сталого розвитку у системі вищої освіти України // Науковий вісник [назва ЗВО або інституту]. – [рік]. – № [номер]. – С. [стор.]. – Режим доступу: [https://doi.org/\[вставити DOI\]](https://doi.org/[вставити DOI])
2. Цалко Т. Р. Інноваційні освітні підходи до розвитку адаптивного лідерства // Економіка та менеджмент інноваційного розвитку. – [рік]. – № [номер]. – С. [стор.]. – Режим доступу: [https://doi.org/\[вставити DOI\]](https://doi.org/[вставити DOI]) European Commission. Erasmus+ Programme Guide. Brussels: Publications Office of the EU, 2021.
3. United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. New York: UN, 2015.
4. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Paris: UNESCO Publishing, 2017.
5. Bianchi, G., Pisiotis, U., Cabrera Giraldez, M. GreenComp: The European sustainability competence framework. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2022.
6. Міністерство освіти і науки України. Стратегія розвитку вищої освіти України 2022–2032. Київ, 2023.